

Ristiinpölytystä neljän tuulen tiellä Keski-Suomessa 28.11.2013 – Ohjauksen hyvät käytännöt ja ELY-keskusalueiden yhteistyö nuorisotakuun tukena

Keski-Suomen ELY-keskus kutsui Pirkanmaan, Kaakkois-Suomen ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksista edustajat Jyväskylään yhteiseen tapaamiseen 28.11.2013 vertailemaan alueiden ohjauksen hyviä käytäntöjä, joita on kehitetty nuorisotakuun toteutukseen. Tapaaminen oli suunniteltu yhdessä Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian LAITURI-projektin kanssa.

LAITURI-projektin rooli on olla tukemassa alueiden yhteistyötä ja välittää tietoa ohjauksen hyvistä käytännöistä kaikkien tietoon.

Puheenvuorojen teemoja olivat Nuorisotakuun edistäminen ELY-keskusten ja TE-toimistojen välisenä yhteistyönä Pohjois-Karjalassa, Nuorisotakuu ja elinikäinen ohjaus Pirkanmaalla, Kaakkois-Suomen ELO ja Nuorten palveluiden yhteistyöfoorumi - Nuorisofoorumi sekä Nuorisotakuun ja elinikäisen ohjauksen käytännön ongelmia Keski-Suomessa.

Keski-Suomen ELY-keskuksen yksikön päällikkö Marja Pudas kutsujan ominaisuudessa kertoi, että tapaamiseen oli kutsuttu edustajia ELY-keskusalueilta, joiden ohjauksen käytäntöihin haluttiin lähemmin tutustua.

Puheenvuorot

Pirkanmaan ELY-keskus – Nuorisotakuu ja elinikäinen ohjaus Pirkanmaalla

Ryhmäpäällikkö Jukka Peltokoski kertoi Pirkanmaan ohjauksen haasteista. Hänen mielestään ohjausasia on monimutkainen ja se on koordinoimatonta. Pirkanmaalla on 4400 alle 25 -vuotiasta työtöntä nuorta ja toinen mokoma ns. ulkopuolisia nuoria. Nuorisotyöttömyys on tällä hetkellä Pirkanmaalla korkein, kun sitä mitataan alle 25-vuotiaiden virralla yli 3 kk:n työttömyyteen. Laadullisesti palvelut ovat hyviä ja ehkä määrällisestikin kokonaisuutena riittäviä, mutta kohtaavatko ne nuorten erilaiset tarpeet? TE-toimisto vastaa nuorisotakuun toteutuksesta alueella ja ELY-keskus tukee toimintoja ohjauksella ja kehittämistyöllä. Nuorisotakuun toteutuminen ja nuorten työllistyminen on kiinni yritysten menestymisestä, mutta myös nuorten omaa vastuuta tulee korostaa. Tarjottavan tuen on oltava sellaista, että nuori pystyy ottamaan vastuun omasta elämästään. Pirkanmaalla koulutuksen keskeyttä-misiin on keskitytty ESR-rahoitteisilla hankkeilla. Myös Nuorisotakuusta tiedottamista ja NT-yhteistyötä tiivistetään tänä syksynä käynnistyneillä ESR-hankkeilla.

Hyvää palautetta on saanut ”Kaikille nuorille töitä” -kampanja, jossa nettisivuilla työnantajat tarjoavat työtä nuorille (www.nuorilletoita.fi). Joulukuu aikana avautuu ESR-hankkeen www.avoinpirkanmaa.fi -nettisivusto, jossa on mukana kaikki kouluasteet. Net-

tisivuston tarkoituksena on tukea ohjaushenkilöstöä heidän työssään. Nuoret voivat esittää ohjaajalle kysymyksensä. Mikäli ohjaaja ei tiedä vastausta/tunne po. asiaa, AVOIN-sivustolle liittyneet ohjaajakollegat auttavat ja siten nuoret voivat saada palvelua ns. yhden luukun periaatteella. Hankkeen jälkeen koulutuksen järjestäjät ottavat vastuun sivuston ylläpidosta ja rahoituksesta. Kustannukset ovat muutamia satoja euroja / vuosi / koulutusjärjestäjä.

Nuorisotakuun toteutumisessa kuntien monialaiset ryhmät (nuorisolain mukaiset ohjaus- ja palveluverkostot) ovat avainasemassa ja ryhmien toimintaa tuetaan. Lähtökohtana PIR-ELYssa on ollut niin nuorisotakuun kuin ohjauksen kehittämisenkin osalta **ennaltaehkäisevyyden periaate** – perusjärjestelmä pitää saada toimimaan mahdollisimman hyvin, jotta ei jouduta korjaaviin toimiin, mikä on aina yksikköhinnaltaan kalliimpaa. Monialaisten ryhmien toiminnassa haasteena on kuntien johdon sitoutuminen toimintaan. Pirkanmaalla ei ole erikseen nuorisotakuuseen liittyvää maakunnallista ryhmää. Lokakuussa valmistunut ELO-strategiaa 2020 on tarkoitus viedä käytäntöön toteuttamalla Webropol-kysely. Kyselyssä vastaajien toivotaan kertovan, miten ne voivat viedä käytännössä eteenpäin strategiassa esitettyjä tavoitteita. Vastausten pohjalta tehdään ELO-ryhmän työsuunnitelma lähivuosille.

TNO-kehittämisessä haasteina ovat pienet henkilöresurssit ja verkostotyön haasteellisuus

- nuorisotakuun eri toimijoiden roolit ja työnjako
- miten saada eri toimijat mukaan verkostotyöhön ilman erillisresursseja
- pitääkö perustaa maakunnan yhteinen nuorisotakuun työryhmä, tehtävät ja roolit
- oppilaitosten ja TE-toimistojen yhteistyön tiivistäminen
- henkilöstöresurssien haasteellisuus (opot esim.)
- ohjaus työelämässä, työyhteisöjen kehittäminen
- palvelujen minimitasot ja niiden laatu (ministeriön linjaukset)
- mistä ohjaajat saavat tulevaisuudessa tarvittavan tiedon

Keskustelua

- nuorten äänen puuttuminen ja yritysinfot ovat selkeä puute
- huoli siitä miten ESR-toiminnassa kehitetyt palvelut jäävät elämään, vastaako uusi ESR-ohjelmakausi tähän?
- **Hyvien käytäntöjen kerääminen** ja niiden näkyväksi tekeminen
- Hanke sinänsä on jo muuttanut käytäntöjä; ”pullon henki on saatu pullosta ja sitä ei saa takaisin pulloon”.
- **Hyvä käytäntö** on tuonut joitakin vakinaistamisia
- **Hyvä käytäntö:** tuloksia julkaistaan ja siinä viestinnän ammattilaiset asialle, tietopankkeja
- OKM ja TEM pikaisesti linjaamaan VOKES-tietokannan käyttöönottoa
- **Hankkeiden hyvät käytännöt tietokantaan**

Kaakkois-Suomen ELY-keskus – Kaakkois-Suomen ELO ja nuorisofoorumit

Kehittämispäällikkö Ritva Kaikkosen mielestä paljon on tehty, mutta pirstaleisesti. Elinkeinoelämää kaivataan mukaan työhön. Salmian nuorisotakuuseen liittyvä ohjauskoulutus on alueella saanut hyvää palautetta ajatuksia herättävästä sisällöstä, kokemusten yhteisestä

jakamisesta ja arjen työkaluista. Varsinaista nuorisotakuuta käsittelevää asiaa olisi voinut olla enemmän.

Kaikkonen esitteli alueen elinikäisen oppimisen ja ohjauksen toimintasuunnitelmaa ja toimenpiteitä vuosina 2013 -2014. Tavoitteena on Kaakkois-Suomen hyvinvointi: osaava työvoima, työllisyys ja yrittäjäyys. Ohjaustyötä tekevien osaamista kehitetään, erityisesti koulutusjärjestelmän ja alueellisen koulutustarjonnan sekä elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden muutoksen osalta. Alueellisiin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin liittyvän yhteistyön kehittämisen tavoitteena on pysyvien yhteistyömuotojen luominen. Kaakkois-Suomen ELO muodostuu Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnista ja edustettuina on 30 eri organisaatiota. Ratkaisumallina on verkoston kuuleminen ja osallistaminen.

Asiantuntija Timo Hakala Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta esitteli Nuorten palveluiden yhteistyöfoorumia (12.10.2011) sisältöjä ja teemoja.

Foorumin ryhmätöiden saldoa

- Nuorten aito kuuleminen – keskustelukulttuuri / vuorovaikutuksen kehittäminen
- Työelämään tutustumisen (TET-jaksot) kehittäminen opiskelijat/opettajat
- Työelämä tietouden lisääminen kouluissa
- Yritysten yhteiskuntavastuu ja nuorten huomioiminen rekrytointitilanteissa
- Nuorten ja työnantajien verkostoitumisen kehittäminen
- Työelämään ”pehmeämpi lasku”, ei isoja vaatimuksia heti kaikille
- Nuorten parissa työskenteleville tietoa työelämän uusista mahdollisuuksista

Ehdotukset toiminnan painopisteistä 2014 –

- **Koulun ja työelämän yhteistyö** – opettajien työelämä tietoisuuden lisääminen, keino Rekso/Johtaja TETin käynnistäminen ja ammatillisen koulutuksen 1. vuoden opiskelijoiden työelämään tutustumiseen panostaminen
- **Verkostoituvat nuorten palvelut** – asiakasraati; toiminnan jatkaminen/laajentaminen eri kohderyhmiin, nuorten verkostoitumisen mahdollistaminen; palvelukartta ja niihin liittyvien tukipalveluiden kuvaaminen (nuoret ohjaavat ja tekevät aikuisen toimiessa taustaohjaajana)
- **Nuorten syrjäytymisen ehkäisy** – varhainen puuttuminen, toimivien palvelupolkujen tunnistaminen kohti työelämää (esteiden minimointi), polut saatava vetämään - tietoa ja konkreettisia toimia työnantajien työllistämisen tueksi

Haasteita

- Miten palveluverkostojen eri toimintojen avulla voidaan tukea nuoren kasvuprosessia ja vahvistaa nuoren omatoimisuutta, osallisuutta ja vastuunottokykyä – tunnistetaanko oikeat asiat, suunnataanko voimavarat oikeisiin kohtiin ja oikea-aikaisesti?
- Palvelujen vahva kehityssuunta kohti monikanavaisuutta / verkkopalveluja - nuoret haluavat / tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta.
- Miten saada yhteistyö työmarkkinoilla toimimaan ja mahdollistetaan toimivat työmarkkinat sekä työpaikat tulevaisuudessa?

Keskustelua: Ohjauksen vaikuttavuus, seurannat ja mittarit puhuttivat. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa määrälliset ja laadulliset mittarit on jo suunniteltu.

Keski-Suomen ELY-keskus – Nuorisotakuu ja elinikäisen ohjauksen käytännön ongelmat

Yksikön päällikkö *Marja Pudas* kertoi, että paljon on tehty oikeita asioita nuorisotakuun hyväksi jo vuosia, mutta tilanne vain pahenee. Resurssit ovat tiukalla ja niukkenevat, mutta tuloksia vaaditaan enemmän. Keski-Suomesta puuttuu 20 000 työpaikkaa (=työvoima – työpaikat) ja 2000 yrittäjäpaikkaa.

Ohjauksen kipupisteistä strategisiin painotuksiin etsitään seuraavissa ryhmissä. (Esimerkkejä tähän mennessä käsitellyistä aiheista):

- ELO-ryhmä: työmarkkinajärjestö, AVIn toiminta, työpaja, sosiaali- ja terveystoimi, ohjaustyöpaikoilla
- NT-ryhmä: yritysten näkökulma, nuorisotutkimuksen tuloksia, maahanmuuttajanuoret, palvelujen tarjonta ja kysyntä, hyviä käytäntöjä
- ELOPELTO: etsivä nuorisotyö, ammattioppilaitoksen oppilashuolto, uuden TE-toimiston haasteet, kouluterveydenhuolto, sosiaalitoimi
- VÄLITYÖMARKKINAT -ryhmä

Keski-Suomen ELY-keskuksen ELO-toiminnan suunnitelmiin etsitään strategisia painopisteitä lähtien yllämainituissa ryhmissä sekä haastatteluselityksissä esiin tulleista käytännön ohjaustyön ongelmista. Joulukuussa pidettävässä työpajassa valitaan kysymykset, joihin halutaan puuttua ensi vuonna.

Millä tasolla ongelma pitää ratkaista?

- Ymmärrystä ja puhetta yhteisesti: toisten toimijoiden palveluiden ja toiminnan tuntemus, eri toimijoiden kunnioittaminen – synnyttää sitoutumista
- Alue- ja kunnatason sopimuksia ja järjestelyjä
- Valtakunnan tason ratkaisuja

Keski-Suomen ELY-keskuksessa on tekeillä ”Elinikäisen ohjauksen ongelmat selvityksessä” -tutkimus (OKM:n Ennakoivan monihallinnollisen ohjauksen tuotteistaminen -hanke)

Projektisuunnittelija Eija Julkunen kuvasi tutkimuksessa esiin tulleita elinikäisen ohjauksen pulmakohtia:

- nuorten heikot työelämätaidot, väärät arvosanat, peruskoulun arviot, opettajilla ei ole ajantasaisista realistisista tiedoista työelämästä, sosiaalisten taitojen puutetta, yhteydenotto usein myöhässä kun nuori on ajautunut ongelmiin, TE-toimiston psykologien vähäisyys ja vähäinen yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa, työnantajilla ei oikeaa kuvaa valmistuvien ammatillisesta osaamisesta

Keski-Suomen ELY-keskuksen ELO-toiminnan suunnitelmiin etsitään strategisia painopisteitä. Paikkakuntakohtaiset ohjaamomallit ja ELO-ryhmät ohjaamojen ohjausryhminä nähdään tärkeinä.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus – Pohjois-Karjalan ELO-toiminnan tilannekatsaus ja nuorisotakuun edistäminen ELY-keskuksen ja TE-toimiston välisenä yhteistyönä

Koulutusasiantuntija Paula Hiltunen kertoi Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen asettamasta elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmästä (11.1.2013 – 31.12.2014). Ryhmässä on 21 jäsentä ja 18 varajäsentä eri puolilta maakuntaa, ainoastaan sote -puoli puuttuu ryhmästä. Jäsenet ovat pääosin käytännössä ohjaustyötä tekeviä ja/tai sitä koordinoivia.

ELO-ryhmän toimintaa alueella

- Kartoitetaan mitä ohjauspalveluja maakunnassa kukin toimija tarjoaa, haasteena on yhtenäisen kuvan saaminen
- tarkastellaan nivelvaiheita ja siirtymiä, millaisia toimintamalleja on käytössä, mitä haasteita ja kehittämistarpeita on
- työ tehtiin osallistavana prosessikirjoittamisena wiki-alustalle. Kukin ryhmän jäsen tuotti tekstejä ja toimintaa ohjasi ELY-keskus
- taustatyön jälkeen työstettiin visiota ja strategisia tavoitteita, työ on viimeistelyvaiheessa
- toimintasuunnitelma valmistuu vuoden vaihteessa ja julkistaminen ELO-seminaarissa tammikuun lopulla

Seuraavana vaiheena kartoitetaan, mitä ovat tarvittavat keskeiset toimenpiteet, mikä on vastuutaho jne. OKM:n rahoituksella on toiminut Tapausjäsenkoulutus, jossa 12 ohjaustyön ammattilaista ei hallinnonaloilta (peruskoulu, ammattiopisto, TE-toimisto) perehtyvät dialogisen ohjauksen perustalle rakentuvaan työmenetelmään, jossa määritellään ohjattavan toimijuuden este ja miten se voidaan voittaa.

ELO-toiminta tukee nuorisotakuun toteuttamista vahvistamalla ohjausverkoston yhteistyötä ja ohjausosaamista. Nuorten palveluiden yhteistyöryhmään (TE-toimisto) on nimetty jäseniä palvelulinjoilta sekä ELY-keskuksen edustaja. Toiminnan painopisteenä v. 2013 on ollut yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen ja nuorten huomioiminen työvoimapalvelujen hankinnassa. Vuoden 2014 verkostoyhteistyössä tullaan panostamaan kuntayhteistyöhön, palvelujen tuottajiin, oppilasyhteistyöhön ja yritys yhteistyöhön.

Mari Suhonen, työvoimapalveluasiantuntija, kertoi Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ja TE-toimiston yhteisestä nuorisotakuutyöryhmästä (1.2.2013 – 21.12.2014). Työryhmän tehtävinä ovat mm. nuorten työvoimapalvelujen kokonaisuuden arviointi, kehittäminen sekä palvelutarpeiden tunnistaminen ja palveluohjauksen parantaminen. Keskeistä ryhmän toiminnassa on yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen mm. kuntien, oppilaitosten, hankkeiden, työntajien ja yritysten kanssa. TE-toimistossa toimii myös nuorten palveluiden yhteistyöryhmä, joka tukee palvelulinjojen välistä yhteistyötä. Alueella on kyselyn avulla selvitetty nuorisotakuuseen liittyviä kuntien suunnitelmia ja yritys yhteistyöllä toteutettu nuorille suunnattu Kisälli-kampanja. Yrittäjäjärjestöjen kanssa on suunnitteilla myös työntajien ja nuorten yhteinen internet -sivusto.

Ajankohtaista pohdintaa

- odotamme tietoa mahdollisista valtakunnallisista ohjauksen verkkosivuista
- tarvitsemme tietoa siitä, mitä alueellisilta ELO-ryhmiltä odotetaan, mikä on minimi
- miten rakentuu tuleva Ohjaamo-malli valtakunnallisesti

- miten käynnistyy ohjauksen laadun mittausta
- onko ELO-ryhmien puheenjohtajuus aina ELY-keskuksilla
- valtakunnallisia linjauksia ja raameja kaivataan
- positiivista on TEM:n ja OKM:n yhteisohjaus
- puhutaanko kehittämisestä päättäjien vai ohjaajien näkökulmasta?

Keskustelua

- Miten saada yritykset mukaan? **Ks. nuorilletoita.fi** on yritysten ylläpitämä sivusto. SOME:n käyttö on yksi kanava nuorten suuntaan.
- Mikä on kuntien rooli tiedottajana?
- Kasvotusten tunteminen ja kuuleminen tärkeää
- Kysymys: onko nyt jo se vaihe, että joku ELY-keskus voisi erikoistua johonkin asiaan ja joku toinen toiseen? Esim. ohjauksen osaaminen, ohjaamo-malli jne. Ehdotus sai selvää kannatusta.

Yhteiseen keskusteluun nousseita asioita ja haasteita ohjauksellisten hyvien käytäntöjen kehittämiseksi ja jakamiselle

- Kysytään TEM / OKM / ELYt -akselilla, mikä olisi erikoistumisalue kullakin ELY-keskuksella, jota voisi viedä eteenpäin (esim. ohjauksen osaaminen kehittäminen, ohjaamo-mallin levittäminen jne.). Näin kukin ELY voisi tuottaa yhteiseen käyttöön jonkin toimintamuodon/-mallin. Erikoistumisen (keskittämisen) perusteluna vähenevät resurssit.
- Ennakointia tärkeää tehdä koko ajan alueilla yhdessä
- Tapausjäsenitys työmenetelmä esittelyyn (dialogisen ohjauksen perustalle rakentuva työmenetelmä)
- Yrityskontaktointi tärkeää (malli Pohjois-Karjalasta, 200 vierailua yrityksiin)
- Palvelukartta - palvelujen poluttaminen
- Rekrytointikoulutusta + palkkatukitietoisuus esim. opoille / ohjaajille
- ELO-toiminnan vahvistaminen ja valtavirtaistaminen
- Työelämän palvelulupaukset ELO-ryhmien agendalle
- Selvitetään kuinka ELO-toiminta liittyy käytännön työhön, roolit ja tehtävät
- Kartoitetaan siirtymien / nivelvaiheiden hyviä käytäntöjä
- Kartoitetaan piilotyöpaikkoja
- Palvelulinjat mukaan asialle (pois omista poteroistaan)
- Hankkeiden hyvät käytännöt näkyviksi tulevaan tietokantaan
- ”Vastuutetaan itseämme ja toisiamme erikoistumaan johonkin ja sitten jaetaan”
- ”Jaetaan, kritisoidaan ja ollaan avoimia, samalla rikastutaan itse”
- ”Eri alueilla tehtyjen tutkimusten tulokset käyttöön”
- ”Asioihin ratkaisukeskeinen näkökulma - yhteistyö ja verkoston voima”